

Gift med en psykopat?

Man skal være svært forsiktig med en slik merkelapp. Men noen karaktertrekk er typiske.

JEG LEVER i et temmelig komplisert ekteskap, og slik har det vært siden vi traff hverandre for snart åtte år siden. I perioder har vi hatt det fantastisk sammen, særlig de første årene. Og fremdeles kan vi oppleve stunder sammen hvor alt føles perfekt, og hvor det ikke er noe som skygger for kjærligheten og lykken. Når det skjer, tenker jeg at vi tross alt er skapt for hverandre. Da har vi gode samtaler, masse nærhet og flott sex. Og mannen min er den mest oppmerksomme og hensynsfulle person jeg kan tenke meg.

Men slike perioder eller opplevelser varer dessverre ikke så lenge. Og de ender så altfor ofte i en eller annen kringel, ofte av nokså meningsløs karakter. Men som gjør at stemningen mellom oss skifter totalt. Slik jeg opplever det, er det min

mann som ødelegger den gode stemningen ved at han plutselig får et eller annet innfall, en idé, eller kommer med en eller annen litt merkelig eller provoserende uttalelse. Hvis jeg ikke er enig eller jeg sier ham imot, blir han utrolig vrang. Og da er det nesten umulig å få ham blid igjen. I perioder kan han være svært egenrådig og urimelig. Det fører ofte til at jeg tar igjen eller motsier ham, noe som bare gjør alt verre. Han er også veldig kontrollerende og sjalu. På sitt verste er han rasende og aldeles ubehøvlet og kommer med virkelig krenkende og støtende bemerkninger til meg, i en språkbruk som jeg blir flau av. Han har blant annet kalt meg for hore og det som verre er – uten at det er noe som helst grunnlag for slike merkelapper! Aller verst er det når han kommer med sårende angrep

54 A-MAGASINET 8. JUNI 2007

Sjarmør og tyrann er benevnelser som ofte brukes om slike personer

på meg når vi er sammen med andre – som av og til bare jeg oppfatter. Samtidig som han tydeligvis prøver å fremstå som både galant og omsorgsfull i andres øyne. Da blir jeg totalt forvirret.

Han sier det er meg det er noe i veien med. At jeg er følelsesmessig ustabil og ekstremt sensitiv, og at jeg trenger behandling. Og jeg vet virkelig ikke. Jeg føler meg ikke ustabil eller spesielt sensitiv overfor andre mennesker, men kanskje han har rett likevel. Mine foreldre derimot, som har vært mye sammen med oss i både gode og dårlige perioder, er ikke i tvil om hva det handler om. De sier han er psykopat. Det høres så forferdelig ut, men jeg vet ikke hva jeg skal tro.

SVAR: Ut fra din beskrivelse, kan jeg forstå at dine foreldre oppfatter ham som psykopat. For det du beskriver, har klare likhetstrekk med typiske historier til psykopatofre. Like fullt skal man være forsiktig med å bruke slike merkelapper. Og jeg kan i alle fall ikke gå god for at det er en dekkende karakteristikk av din mann.

Ikke desto mindre kan det være lurt å se hva som kjennetegner mennesker med psykopatiske trekk.

Hensynsløs. Det kanskje mest typiske trekket, er mangel på empati. De har dårlig utviklet evne til å sette seg inn i andres følelser. Derfor tar de i liten grad hensyn til andre mennesker som står i veien for deres interesser og behov. Man sier gjerne at de kan «gå over lik» for å få det som de vil. Samvittigheten er dessuten lite utviklet, noe som gjør at de sjelden eller aldri føler skyld eller anger for den smerte og fortvilelse de kan påføre andre i kampen for sin egen rett. For øvrig opplever de sjelden at de har noe å beklage eller angre på, for de har en sterk tendens til å legge skyld og ansvar på andre enn seg selv. En person med psykopatiske trekk vil derfor sjelden innse feil eller mangler, og enda sjeldnere innrømme noe sånt overfor utenforstående.

Ansvarsløs. De er dessuten preget av en ansvarsløs og kynisk væremåte. Regler og avtaler settes lett til side hvis det er opportunt. På den ene side kan de være svært manipulerende og beregnende for å få det som de vil. På den annen side er de

impulsive og ukritiske ved at de sier og gjør ting som opplagt fører med seg konsekvenser for dem selv eller for andre – uten at de tenker gjennom følgene. Både den manipulerende og den impulsive tilbøyeligheten gjør at de ofte havner på kant med andre mennesker, eller på kant med loven. Triksing og miksing, underslag og uetterrettelighet, trakassering og endeløse konflikter, løgn og bedrag er alle velkjente øvelser for mennesker med psykopatiske trekk.

Sjarmerende. Noen, men slett ikke alle, er flinke til å skape et tillitvekkende inntrykk fordi de kan virke veltalende og sjarmerende – om enn noe glatte og overfladiske. Derfor er det ikke uvanlig at omgivelsene har et helt annet inntrykk av personen enn det de aller nærmeste har. Sjarmør og tyrann er benevnelser som ofte brukes om slike personer. Denne dobbeltheten kommer som regel også til uttrykk overfor de nærmeste, ved at man veksler mellom svært motstridende sider. En av mine klienter sa det slik: «Jeg er gift med to menn. Den ene elsker jeg over alt. Den andre hater jeg.» Resultatet av slike motsetninger er at de pårørende blir forvirret og fortvilet. Hva skal man tro på? Hva er reelt og hva er innbilning? Akkurat slik du beskriver din situasjon.

Bryte ut? Hvis du for øvrig kjenner deg igjen i dette bildet, er det all grunn til å stille spørsmål ved din manns karaktertrekk. Det viktigste er likevel ikke om han tilfredsstiller formelle diagnostiske kriterier for psykopati eller ikke, men at du synes å leve i et parforhold som ikke er bra for deg. Spørsmålet du må stille deg – gjerne sammen med en terapeut som treffer dere begge, er hvorvidt dette utelukkende handler om din manns adferd og reaksjonsmåter. Eller om noe i spillmønsteret mellom dere kan bidra til å forklare dine opplevelser av ham. Hvis dine foreldre virkelig har rett i at han er psykopat, er det i så fall liten grunn til å forvente innsikt eller endring fra hans side. Da er mitt beste råd at du bør bryte ut av forholdet. Men muligens er dine foreldre for negative og unyanserte. I så fall er det kanskje likevel mulig å oppnå bedring. Fortrinnsvis gjennom omfattende parterapi. Lykke til, uansett!

FRODE THUEN er psykolog. Han kommenterer og svarer på spørsmål om samliv og mellommenneskelige forhold. Diskuter denne artikkelen på amagasinet.no